

Sygn. akt III UK 9/08

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 5 czerwca 2008 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jerzy Kwaśniewski (przewodniczący)

SSN Roman Kuczyński (sprawozdawca)

SSN Andrzej Wróbel

w sprawie z odwołania R. P.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych
o prawo do renty,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 5 czerwca 2008 r.,
skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego [...] z dnia 3 października 2007 r.,

1. oddala skargę kasacyjną

**2. zasądza od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego na rzecz
adw. W. P. kwotę 120 zł (sto dwadzieścia) powiększoną o stawkę
podatku od towarów i usług tytułem wynagrodzenia za
nieopłaconą pomoc prawną udzieloną z urzędu w postępowaniu
kasacyjnym.**

Uzasadnienie

Decyzją z dnia 12 grudnia 2005 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił R. P. prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, ponieważ komisja lekarska orzeczeniem z dnia 4 listopada 2005 roku nie stwierdziła niezdolności wnioskodawczynie do pracy. Kolejną decyzją z dnia 20 stycznia 2006 r. wydaną w wyniku rozpoznania wniosku R. P. organ rentowy ponownie odmówił jej prawa do renty od dnia 1 października 2005 r. powołując się na orzeczenie komisji lekarskiej z dnia 29 grudnia 2005 r. stwierdzające brak niezdolności do pracy.

Wyrokiem z dnia 19 lutego 2007 r Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie wnioskodawczynie od wymienionych wyżej decyzji.

Apelację od tego wyroku złożyła wnioskodawczynie R. P. zaskarżając wyrok w całości.

Wyrokiem z dnia 3 października 2007 r. Sąd Apelacyjny oddalił apelację. Stwierdził, że w sprawie poza sporem pozostawał fakt, że ubezpieczona z zawodu operator przetwórstwa owocowo-warzywnego, urodzona 19 stycznia 1966 roku była uprawniona do renty od 15 września 1990 roku do 30 września 2005 roku. Od 1 września 1997 roku była to renta z tytułu częściowej niezdolności do pracy. Przedmiotem sporu było prawo ubezpieczonej do renty z tytułu niezdolności do pracy w okresie od 1 października 2005 roku. Zaskarżonymi decyzjami odmówiono wnioskodawczynie prawa do przedmiotowego świadczenia uznając, że jest ona zdolna do pracy. Kwestią mającą decydujące znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy było istnienie niezdolności wnioskodawczynie do pracy po dacie 1 października 2005 roku. Okoliczność ta, wbrew twierdzeniom apelacji, została ustalona w toku postępowania przed Sądem pierwszej instancji w sposób nie budzący wątpliwości. W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd pierwszej instancji podzielając opinie biegłych nie przekroczył wynikających z art. 233 § 1 k.p.c. granic swobodnej oceny dowodów. Jak wynikało bowiem z opinii biegłych psychiatry, psychologa, neurologa internisty, w sposób bardzo dokładny i szczegółowy przeanalizowali oni stan zdrowia ubezpieczonej odwołując się do wyników badań oraz przedłożonej dokumentacji medycznej. Mianowicie biegli podkreślili, że ze względu na zaburzenia psychiczne i somatyczne wnioskodawczynie jest osobą częściowo

niezdolną do pracy od stycznia 2006 r. Z opinią tą zgodziła się wydająca pierwszą opinię w sprawie biegła lekarz psychiatra H. Ł., która w tejże opinii uznała wnioskodawczynię za zdolną do pracy. W opinii uzupełniającej natomiast biegła wyjaśniła, że jej obecna odmienna ocena stanu zdrowia ubezpieczonej w stosunku do badania w dniu 2 marca 2006 roku wynika z krótkiego okresu czasu od zakończenia w dniu 22 lutego 2006 roku leczenia szpitalnego i związanej z tym leczeniem poprawy w zakresie objawów depresyjnych i lękowych. Poprawa ta, jak zaznaczyła biegła, z uwagi na utrzymujące się czynniki reaktywne przy niskim intelekcie opiniowanej, jak wynika z następných badań, była krótkotrwała. Oznacza to, że Sąd pierwszej instancji dokonując ustaleń w zakresie oceny stanu zdrowia wnioskodawczynie dysponował dwiema zgodnymi opiniami biegłych lekarzy psychiatrów, a więc specjalistów z zakresu schorzeń mających decydujące znaczenie dla tej oceny. Podnieść dodatkowo należy, iż Sąd mając na uwadze ustalenie prawa do renty od dnia 23 stycznia 2006 roku, zlecił biegłym wypowiedzenie się odnośnie stanu zdrowia w okresie od 1 października 2005 r. do 23 stycznia 2006 r.

W konsekwencji, zdaniem Sądu Apelacyjnego, przyjąć należało, Sąd Okręgowy prawidłowo ustalił, iż wnioskodawczynie w spornym okresie nie była osobą niezdolną do pracy w rozumieniu art. 12 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, a tym samym nie spełniała warunków do nabycia prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

W skardze kasacyjnej wnioskodawczynie powołała się na naruszenie przepisów prawa materialnego - art. 12 ust. 1 w związku z art. 12 ust. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 1998 r. Nr 162 poz. 1118 ze zm.) w związku z art. 57 i 61 ustawy o emeryturach i rentach z FUS poprzez ich błędną wykładnię prowadzącą do przyjęcia, iż istnienie choroby zawodowej w postaci organicznych zaburzeń lękowo-depresyjnych, klinicznego funkcjonowania intelektualnego na poziomie upośledzenia lekkiego stopnia, ciśnienia tętniczego II według WHO i hipercholesterolemii (chorób o charakterze organicznym i stałym) nie przesądza o możliwości uzyskania świadczenia rentowego w okresie od 1 października 2005 r. do 20 stycznia 2006 r. w sytuacji, gdy:

- istnienie i zdiagnozowanie tej samej choroby wcześniej u ubezpieczonej powodowało jej częściową niezdolność do pracy, określaną jako trzecia grupa inwalidzka od dnia 15 września 1990 r. do 30 września 2005 r.
- istnienie powyższych chorób zostało de facto potwierdzone przez opinie biegłych lekarzy specjalistów, którzy stwierdzili, że w okresie od 23 stycznia 2006 r. do lipca 2007 r. ubezpieczona była częściowo niezdolna do pracy i tym samym potwierdzili ponad wszelką wątpliwość ciągłość niezdolności do pracy w spornym okresie, z uwagi na to, że okres niecałych 4 miesięcy jest zbyt krótki, aby móc orzec czy stan zdrowia ubezpieczonej w tym okresie rzeczywiście uległ na tyle poprawie, by ubezpieczona odzyskała zdolność do pracy tym bardziej, gdy weźmie się pod uwagę charakter jej schorzeń, które mają charakter nieodwracalny i postępujący oraz 18 miesięczny okres ochronny określony w art. 61 wyżej wymienionej ustawy oraz art. 13 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 14 ust. 1 pkt 1,3,4 powołanej ustawy.

Ponadto ubezpieczona podniosła naruszenie przepisów postępowania - 5 k.p.c., art. 278 § 1 k.p.c. w związku z art. 328 § 2 k.p.c. i art. 286 k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c., art. 381 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie może być uwzględniona, gdyż zawarte w niej zarzuty są bezzasadne. Stosownie do art. 316 § 1 k.p.c., znajdującego poprzez art. 391 k.p.c. również zastosowanie w postępowaniu apelacyjnym, sąd wydaje wyrok biorąc za podstawę stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy; w szczególności zasądzeniu roszczenia nie stoi na przeszkodzie okoliczność, że stało się ono wymagalne w toku sprawy. Postępowanie sądowe w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych wszczynane jest na skutek odwołania wniesionego przez ubezpieczonego od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Ma ono zatem charakter odwoławczy, a jego przedmiotem jest ocena zgodności z prawem decyzji wydanej przez organ rentowy. Badanie legalności decyzji i orzekanie o niej możliwe jest tylko przy uwzględnieniu stanu faktycznego i prawnego istniejącego w chwili jej wydawania, zaś postępowanie dowodowe przed sądem jest postępowaniem sprawdzającym ustalenia dokonane przez organ rentowy w tym w zakresie merytorycznej trafności wydanego przez lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń

Spółecznych orzeczenia o zdolności ubezpieczonego do pracy lub jej braku. Dlatego też późniejsza zmiana stanu zdrowia ubezpieczonego nie jest podstawą do uznania decyzji za wadliwą i jej zmiany, lecz może stanowić przesłankę wznowienia postępowania na podstawie art. 114 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w razie przedłożenia nowych dowodów, do których zalicza się między innymi dokumentacja lekarska pochodząca z okresu po wydaniu decyzji. Zasadą jest zatem, iż sąd ocenia legalność decyzji organu rentowego według stanu rzeczy istniejącego w chwili jej wydania, a jedynie wyjątkowo może przyznać ubezpieczonemu świadczenie, jeżeli warunki je uzasadniające zostały spełnione po wydaniu zaskarżonej decyzji. Wyjątek taki jest obwarowany szeregiem zastrzeżeń, takich jak oczywistość prawa do świadczenia i pewność co do merytorycznego rozstrzygnięcia sprawy przez organ rentowy w razie ponownego zgłoszenia wniosku. Jednakże art. 316 § 1 k.p.c. nie znajduje zastosowania w sytuacji, gdy stanowiący przesłankę przyznania świadczenia rentowego warunek niezdolności do pracy mógłby zostać ewentualnie spełniony po wydaniu decyzji zaskarżonej odwołaniem (por. wyroki z dnia 10 marca 1998 r., II UKN 555/97, OSNAPiUS 1999 nr 5, poz. 181 oraz z dnia 20 maja 2004 r., II UK 395/03, OSNP 2005 nr 3, poz. 43).

W rozpoznawanej sprawie Sądy obu instancji przyjęły, iż wnioskodawczyni w dacie wydawania decyzji przez organ rentowy i orzekania przez Sąd pierwszej instancji była zdolna do pracy, co wynika z opinii biegłych powołanych w sprawie. Ewentualna późniejsza utrata tej zdolności wymagała ponownej oceny sprawności organizmu i ustalenia daty powstania niezdolności do pracy, jednakże nie w postępowaniu zakończonym wyrokiem zaskarżonym kasacją, lecz w postępowaniu przed organem rentowym, wszczętym wskutek złożenia ponownego wniosku o świadczenie, bądź wniosku o wznowienie postępowania na podstawie art. 114 powołanej wyżej ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r.

Mając powyższe na uwadze nieuzasadniony jest zarzut obrzydliwej art. 5 k.p.c., art. 278 § 1 k.p.c., art. 286 k.p.c., art. 381 k.p.c., przytoczonych w skardze kasacyjnej w kontekście braku rozważenia stanu zdrowia skarżącej w chwili zamknięcia rozprawy.

Nie doszło także w niniejszej sprawie do przekroczenia granic swobodnej oceny dowodów w wyniku dokonania przez Sądy obu instancji oceny materiału dowodowego sprawy z pominięciem okoliczności, o których mowa w art. 13 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. Przepis ten stanowi, że przy ocenie stopnia i przewidywanego okresu niezdolności do pracy oraz rokowań co do odzyskania zdolności do pracy uwzględnia się stopień naruszenia sprawności organizmu oraz możliwości przywrócenia niezbędnej sprawności w drodze leczenia i rehabilitacji. W wyroku z dnia 28 stycznia 2004 r., II UK 167/03 (OSNP 2004 nr 18, poz. 320), Sąd Najwyższy stwierdził, iż okoliczności, o których mowa w tym przepisie, dotyczą osoby, co do której stwierdzono niezdolność do wykonywania zatrudnienia zgodnego z posiadanymi kwalifikacjami lub ewentualną celowość przekwalifikowania, nie dotyczą natomiast osoby, która została uznana za zdolną do wykonywania pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji. Wynika to ze wstępnego sformułowania tego przepisu - oceny stopnia i przewidywanego okresu niezdolności do pracy oraz rokowań co do odzyskania zdolności do pracy. Okoliczności dotyczące osoby ubiegającej się o świadczenie mają zatem wpływ na zakres przyznania prawa do renty - renty z tytułu całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy, renty stałej lub okresowej albo też renty szkoleniowej. Uwzględnia się je w stosunku do osoby, u której naruszenie sprawności organizmu powoduje niezdolność do pracy w rozumieniu art. 12 ust. 1 ustawy. Skoro więc z opinii biegłych wynikało, że skarżąca jest zdolna do pracy zgodnej z posiadanymi kwalifikacjami, przeto trafnie Sąd Okręgowy, a za nim Sąd Apelacyjny, nie oceniały okoliczności, o których mowa w art. 13 ust. 1 pkt 1 ustawy, a tym samym zarzut naruszenia powołanego przepisu jest bezpodstawny. W konsekwencji nieuzasadniony jest zarzut naruszenia art. 12 ust. 1 ustawy zgodnie z którym niezdolną do pracy jest osoba, która całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu. Niezdolność do pracy uzależniona jest zatem od stopnia naruszenia sprawności organizmu, co może być stwierdzone tylko przez lekarzy właściwych specjalności. Zawarte w zaskarżonym wyroku ustalenia o braku niezdolności wnioskodawcy do pracy zostały dokonane na podstawie opinii biegłych, którzy stwierdzili, że zmiany chorobowe

wnioskodawczynie nie są nasilone do tego stopnia, aby czyniły ją niezdolną do wykonywania zatrudnienia zgodnego z kwalifikacjami. Z opinii tych wynika zatem, że w spornym okresie którego dotyczyły wyżej wymienione decyzje wnioskodawczynie była zdolna do pracy. Także w niniejszej sprawie nie mógł mieć zastosowania art. 61 powołanej ustawy, bowiem po wstrzymaniu wypłaty świadczeń rentowych z powodu ustąpienia przesłanki niezdolności do pracy (art. 102 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach), stan niezdolności do pracy został ujawniony dopiero po dniu wydania zaskarżonej decyzji rentowej, tj. ponownie i na przyszłość, w tej sytuacji możliwe było przywrócenie prawa do renty, ale wymagało to ponowienia wniosku rentowego i spełnienia ustawowych przesłanek przywrócenia uprawnień rentowych na warunkach określonych w art. 61 ustawy o emeryturach i rentach, co w niniejszej sprawie nie wystąpiło.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy w oparciu o przepis art. 398¹⁴ k.p.c. oddalił skargę kasacyjną jako pozbawioną usprawiedliwionych podstaw.